आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयको बार्षिक कार्यसम्पादन विवरण

नेपालको संविधान, २०७२ को धारा ५६ ले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना- तीन तहमा रहेको छ । राज्य शक्तिको प्रयोग सम्बन्धित तहले संविधान तथा कानुन बमोजिम गर्ने व्यवस्था रहेको छ । प्रदेश नं. ४ अन्तरगत ११ जिल्ला, १ महानगरपालिका, २६ नगरपालिका र ५८ गाउँपालिका रहेका छन् । तीन तहबीचको सम्बन्ध धारा २३२ अनुसार सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था रहेको ।

संघियता कार्यान्वयन गर्ने क्रममा नेपाल सरकारले प्रत्येक प्रदेशमा ७ वटा मन्त्रालय स्थापना गरेको छ । यस प्रदेशमा २०७४ साल माघ १८ गतेदेखि आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालयले कार्यारम्भ गरी फाल्गुन ४ गतेदेखि माननीय मन्त्रीज्यूले पदवहाली गर्नु भएको छ । यस मन्त्रालयलाई संचालन गर्न सचिव सहित २३ जना कर्मचारीको व्यवस्था गरिएको ।नेपाल सरकारले यस मन्त्रालयलाई विभिन्न ४१ वटा बुँदासहितको कार्यजिम्मेवारी तोकेको छ ।

प्रदेश सरकार कार्यविभाजन नियमावली २०७४ अनुसार मन्त्रालयका मुख्य कार्यक्षेत्र

- प्रदेश शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था सम्वन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, नियमन, सूचना संकलन, मूल्याङ्कन र प्रतिवेदन तथा संघसंगको समन्वय र सहकार्य ।
- अतिविशिष्ट व्यक्ति, महत्वपूर्ण भौतिक संरचना, संवेदनशील सार्वजनिक स्थल तथा समारोहको सुरक्षा
- संघीय र प्रदेश सुरक्षा निकायसंगको सम्पर्क, सम्बन्ध, सूचना आदान प्रदान र समन्वय
- संघीय कानून बमोजिम प्रदेश प्रहरी संचालन, व्यवस्थापन र नियमन
- प्रदेशभित्रको अपराध अनुसन्धान, सूचना संकलन, रोकथाम, नियन्त्रण तथा समन्वय
- प्रदेशसभामा पेश हुने बिधेयक तर्जुमा र प्रमाणीकरण सम्वन्धी
- कानून, न्याय तथा प्रदेश सभा मामिला सम्वन्धी
- अन्तर्राष्ट्रिय सीमा क्षेत्रमा हुने अपराध र गतिविधिको सूचना संकलन, विश्लेषण र उपयोग तथा अन्तर्राष्ट्रिय सीमा सुरक्षामा सहयोग
- आधारभूत मानव अधिकारको संरक्षण, नागरिक स्वतन्त्रताको रक्षा तथा प्रवर्द्धनमा सहयोग
- प्रादेशिक कारागार तथा हिरासतको व्यवस्थापन र सुरक्षा, थुनुवा तथा कैदीहरूको मानव अधिकारको संरक्षण र एकप्रदेशबाट अर्को प्रदेशमा अभियुक्त, थुनुवा वा कैदीको स्थानान्तरण सम्बन्धी
- सामुदायिक प्रहरी
- प्रदेशभित्रको सडक सुरक्षा र ट्राफिक व्यवस्थापन
- प्रदेशभित्र न्यायिक र अर्ध न्यायिक निकायले गरेका फैसला कार्यान्वयन

- प्रदेशभित्रका गैरसरकारी संघ, संस्थाहरुको अभिलेख र समन्वय
- गुनासो र विवाद व्यवस्थापन
- संघीय मापदण्ड बमोजिम हातहतियार, खरखजाना तथा विष्फोटक पदार्थको नियमन
- फौजदारी कार्यविधि कानूनको कार्यान्वयन
- अपराध तथा यातना पीडितको पुनर्स्थापना र क्षतिपूर्ति
- निवारक नजरबन्द र स्थानहद सम्बन्धी
- अन्तरप्रदेश सम्बन्ध
- सरकारी प्रयोजनका लागि जग्गा अधिग्रहण तथा सम्पत्ति प्राप्ति सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा कानुन तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन तथा जग्गा विवाद समाधान
- स्थानीय प्रशासनको सन्चालन, व्यवस्थापन र समन्वय
- पारिवारिक मामिला (विवाह, सम्पत्ति हस्तान्तरण, सम्बन्ध विच्छेद, टुहुरा, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री उत्तराधिकार र संयुक्त परिवार) सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- विपद व्यवस्थापन, जोखिम न्यूनीकरण र विपद् प्रतिकार्य, प्रादेशिक विपद् कोष स्थापना र संचालन, स्थानीय विपद् कोषमा सहयोग, तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन तथा अनुसन्धान, विपद् जोखिम क्षेत्र नक्शाँकन र बस्ती स्थानान्तरण सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून, मापदण्ड र योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- उपाधि,सम्मान तथा विभूषणको सिफारिस
- प्रदेशस्तरमा सार्वजनिक बिदा, उत्सव, उर्दी आदिको व्यवस्थापन
- प्रदेशस्तरमा दिगो शान्ति व्यवस्थापन तथा द्वन्द्वबाट पीडित तथा विस्थापित व्यक्तिको पुनस्थापन सम्वन्धी
- सत्यनिरुपण तथा मेलमिलाप र वेपत्ता पारिएका व्यक्ति सम्वन्धी
- प्रदेशस्तरको विद्युतीय संचार माध्यम संचालन सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन तथा अनुमति, इजाजत र नवीकरण
- प्रदेशस्तरमा तारयुक्त र ताररहित ब्रोडब्याण्ड पूर्वाधारको विकास, व्यवस्थापन र नियमन
- प्रदेशस्तरमा सूचना प्रविधिको प्रवर्धन, सूचना प्रविधि पार्कको निर्माण, सञ्चालन र नियमन
- प्रदेशभित्र टेलिसेन्टर संचालन, व्यवस्थापन र नियमन
- प्रदेशस्तरका इन्टरनेट सेवा र अनलाइन तथा अन्य प्रविधिमा आधारित संचार माध्यमको दर्ता, अभिलेख, अनुमति, नविकरण, अनुगमन र नियमन
- साइवर सुरक्षा अनुगमन
- छापासंचार माध्यमको दर्ता, अनुमति, आचार संहिता निर्धारण र अनुगमन, अभिलेखाङ्कन, वर्गीकरण, सञ्चालन र नियमन
- प्रेस सूचना प्रवाह, सूचना सामग्रीको उत्पादन, प्रकाशन र वितरण

- श्रमजीवि सञ्चारकर्मीहरुको न्यूनतम पारिश्रमिक अनुगमन
- प्रदेशस्तरीय प्रेस रजिष्ट्रार सम्बन्धी
- केबुल वितरणको इजाजत, नवीकरण र नियमन
- सूचनाको हक सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून तथा मापदण्ड तर्जुमा र कार्यान्वयन
- चलचित्र निर्माण, हल संचालन तथा प्रदर्शन अनुमति र नियमन

नीति तथा कार्यक्रम तथा कार्ययोजना २०७४।०७५

क.स.	नीति तथा कार्यक्रम	कार्ययोजना					
		बैशाख		जेष्ठ		असार	
		पहिलो पाक्षिक	दोश्रो पाक्षिक	पहिलो पाक्षिक	दोश्रो पाक्षिक	पहिलो पाक्षिक	दोश्रो पाक्षिक
१	सुचना प्रविधी पार्कको निमार्ण र संचालन लागि अध्ययन		√	√			
२	प्रदेश सरकार गठन भएको दिनलाई प्रदेश दिवसको रुपमा मनाइने						
३	प्रदेश राजधानी शहर पोखरामा आधुनिक विजय स्मारकको निमार्ण थालिने						
४	प्रदेश सरकारका सूचना, सांस्कृतिक विकास र मनोरञ्जनको लागि प्रदेश सरकारको टेलिभिजन प्रसारण र रेडियो सेवाका लागि सम्भाव्यता अध्ययन			√	√	√	
५	प्रदेश विपद कोष स्थापना गरी विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी जोखीम क्षेत्र निर्धारण, नक्सांकन, अध्ययन, अनुसन्धान गदै स्थानीय विपद कोषलाई सहयोग गर्ने		√	√	√	√	√
६	विपद सम्वन्धी अग्रीम सूचना प्रवाह गर्न सूचना प्रविधिको प्रयोग सम्वन्धी अध्ययन तथा अनुसन्धान	√	√	√	√	√	√
७	प्रदेश सुरक्षा व्यवस्थालाई भरपर्दो र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कानून निर्माण					√	√
८	प्रदेश सरकारको कार्यसुचीमा यस आर्थिक बर्षलाई कानून तर्जुमा र प्रादेशिक संरचना स्थापना वर्ष र आगामी आर्थिक बर्षलाई प्रादेशिक संरचना निर्माण बर्ष को रुपमा कार्यान्वयन	√	√	√	√	√	√
९	नागरिकलाई सार्वजनिक महत्वका सूचना उपलब्ध गराउन सूचनाको हकलाई पुर्ण रुपमा प्रचलनमा ल्याउने	√	√	√	√	√	√

मन्त्रालयबाट सम्पादित कार्यहरु:

१. आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालयबाट तर्जुमा सहमति प्रदान गरिएका विधेयकहरु :

- प्रदेश सार्वजनिक खरिद सम्वन्धी विधेयक
- प्रादेशिक सहकारी सम्वन्धी विधेयक
- प्रादेशिक कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सम्वन्धी विधेयक
- बन्यजन्तु उद्धार केन्द्र सम्वन्धी विधेयक
- बर पिपल तथा चौतारो संरक्षण सम्वन्धी विधेयक
- प्राणी उद्यान चिडियाखाना सम्वन्धी विधेयक
- वातावरण संरक्षण सम्वन्धी विधेयक
- प्रादेशिक सुर्तिजन्य पदार्थ (नियन्त्रण तथा नियमन) सम्वन्धी विधेयक
- प्रादेशिक विश्वविद्यालय सम्वन्धी विधेयक

२. प्रदेश सभामा विचाराधिन विधेयकहरु

- **प्रादेशिक दुग्ध विकास बोर्ड गठन सम्वन्धी विधेयक**
- **प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७५**

३. मस्यौदामा सहमती प्रदान गरिएका बिधेयकहरु:

- प्रदेश आकस्मीक कोष संचालन सम्वन्धी विधेयक
- प्रदेश सार्वजनिक खरिद सम्वन्धी विधेयक
- स्थानिय तहका कानून निर्माण प्रकिया सम्वन्धी विधेयक
- मुख्य न्यायधिवक्ताको काम कर्तव्य अधिकार र सेवा शर्त सम्वन्धी विधेयक
- प्रादेशिक सहकारी सम्वन्धी विधेयक
- प्रादेशिक दुग्ध विकास वोर्ड गठन सम्वन्धी विधेयक
- प्रादेशिक कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सम्वन्धी विधेयक
- **कर तथा गैह्रकर राजश्व सम्बन्धी विधेयक**
- वन्यजन्तु उद्दार केन्द्र सम्बन्धी विधेयक
- बर पिपल तथा चौतारो संरक्षण सम्बन्धी विधेयक
- प्राणी उद्यान (चिडियाखाना) सम्बन्धी विधेयक
- वातावरण संरक्षण सम्बन्धी विधेयक
- प्रादेशिक सुर्तीजन्य पदार्थ (नियन्त्रण तथा नियमन) सम्बन्धी विधेयक
- प्रादेशिक विश्वविद्यालय सम्बन्धी विधेयक
- प्रादेशिक खोप सम्बन्धी विधेयक
- प्रदेश सभा सचिवालय सम्वन्धी विधेयक

३. राजपत्र प्रकाशनको भएको :

- प्रदेशस्तरका केहि सार्वजनिक लिखत प्रमाणिकरण कार्यविधि ऐन २०७४
- स्थानिय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको सुविधा सम्वन्धी ऐन २०७४
- मुख्यमन्त्रि तथा मन्त्रीहरुको पारिश्रमिक तथा सुविधा सम्वन्धी ऐन २०७४
- प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको पारिश्रमिक र सुविधा सम्वन्धी ऐन २०७४
- आर्थिक कार्यविधि ऐन २०७४

४. मन्त्रालयको web site निर्माण भएको (www.moial.gandaki.gov.np)

५. सूचना अधिकारी (सूचनाको हक सम्वन्धी ऐन, २०६४ को दफा ६ बमोजिम) तथा प्रवक्ता (सुशासन ऐन २०६४ को दफा ३५ बमोजिम) तोकिएको ।

६. प्रवक्ता सूचना अधिकारी पत्रकार भेटघाट कार्यक्रम मासिक रुपमा गर्ने गरिएको ।

७. सुशासन(व्ययवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन २०६४ को दफा २९ को व्यवस्था अनुसार शासकीय सुधार इकाई गठन गरिएको ।

८. सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को व्यवस्था अनुसार खरिद इकाई गठन गरिएको । खरिद योजना बनाई योजना अनुसार सामाग्री खरिद गर्ने गरिएको ।

९. आगामी आ.ब. २०७५।०७६ को नीति तथा कार्यकम, बजेट स्वीकृत, भै आगामी कार्यान्वयको चरणमा रहेको ।

१०. प्रदेश सरकारको १०० दिने प्रगति सार्वजनिकिकरण कार्यकम भएको ।

११. लागु औषध प्रयोगकर्ताहरुका लागि प्रदेशस्तरीय उपचार तथा पुन: स्थापना केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ को मस्यौदा तयारी भई सरोकारवालाहरुसँग छलफल, अन्तरक्रिया गरिएको ।

१२. आ.व. २०७४/०७५ देखी आ.व. २०७७/०७८ सम्मको MTEF तयार गरिएको

१३. प्रदेश सुरक्षा समन्वय समिति गठन भै आवश्यकता अनुसार बैठक बस्ने गरेको ।

१४ संचार नीति को मस्यौदा तयार भै सरोकारवालाहरु सँग छलफल समेत भई स्वीकृतिका लागि म.प.मा प्रस्ताव गरिएको ।

१५. टेलिभिजनको प्रदेश स्तरिय प्रसारण केन्द्र स्थापनाको लागि पत्राचार भएको ।

१६. विपद् सम्बन्धी खोज, उद्दार तथा राहत मापदण्ड, २०७५ तयार गरी स्वीकृत भई लागु भएको ।

१७. प्रदेश विपद व्यवस्थापन समिति गठन भई आवश्यकता अनुसार बैठक बसेको ।

१८. विपद व्यवस्थापन कार्यकारी समिति गठन भएको ।

१९. प्रादेशिक विपद व्यवस्थापन कोष खडा गरिएको । (२ करोड) जसमा कास्की लाई ४ लाख, तनहुँलाई २ लाख र अन्य ९ जिल्लालाई १।१ लाखका दरले पठाइएको ।

२०. विपद पूर्व सूचना प्रणाली सम्वन्धमा सरोकारवालाहरु सहितको बैठक बसी छलफल अन्तरक्रिया भएको ।

२१. पूर्व स्थापित बब्लर सेन्सीङ्ग मेशीनहरु साथै राडरहरु सुधार तथा मर्मत संभारका लागि सम्वन्धीत ठाउँमा पत्राचार गरिएको ।

२२. गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय आपतकालिन केन्द्र, बाट प्राप्त ११ प्रकारका राहत तथा उद्धार सामग्री प्राप्त भएका र लमजुङ र म्याग्दीबाट माग भए बमोजिम केहि सामाग्री उपलव्ध गराइएको ।

२३. प्रदेश विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीति र पोखरा लेखनाथ महानगर भित्रको Land Sensitivity एवं Land Use Plan तयार गर्न भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय र पो.ले.म.न.पा.लाई पत्राचार गरिएको ।

२४. गण्डकी प्रदेशमा रहेका स्थानीय तह का न्यायिक समितिका संयोजकहरुलाई २ दिने कार्यशाला गोष्ठी सञ्चालन गरिएको ।

२५. विधुतिय हाजिरीको शुरुवात गरिएको ।

२६. गण्डकी राजपत्र मोवाइल एप निर्माण गरिएको ।

२७ आ.व. २०७५।०७६ को बार्षिक बजेट कार्यान्वयन कार्ययोजना, बस्तु/निर्माण कार्यको खरिद योजना, परामर्श सेवा खरिद योजना तयार गरिएको ।

२८. प्रदेश सूचना प्रविधि पार्क निमार्णका लागि पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन गरी प्रतिवेदन तयार

भएको ।

२९. विपद पूर्वसूचना प्रणाली सम्वन्धी अध्ययन भई प्रतिवेदन तयार भएको ।

३०. ट्राफिक व्यवस्थापन र CCTV जडान सम्वन्धमा सरोकारवालाहरुसँग बैठक बसी छलफल अन्तरक्रिया भएको ।

३१. प्रवक्ता, सूचना अधिकारी, पत्रकार भेटघाट कार्यक्रम मासिक रुपमा नियमित गर्ने गरिएको ।

बजेट खर्च

७०४३३३११३ चालु

शिर्षक नम्वर	बजेट खर्च शिर्षक	बार्षिक विनियोजित रकम	खर्च रकम	बाँकी रकम
२११११	पारिश्रमिक कर्मचारी	५७५००००	१८१२९२२।९०	३९३७०७७।१०
२११२१	पोशाक	१७५०००	६००००।००	११५०००।००
२११३२	महँगी भत्ता	१२००००	५२४८३।००	६७५१७।००
२११३४	कर्मचारीको बैठक भत्ता	१०००००	१०००००।००	०।००
२१२१३	अन्य भत्ता	५०००००	२७६५००।००	२२३५००।००
२१२१३	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	२००००	०।००	२००००।००
२२१११	पानी तथा बिजुली	४०००००	५९३०९।००	३४०६९१।००
२२११२	सचार महसूल	४०००००	१७७१९६।००	२२२८०४।००
२२२१२	इन्धन कार्यालय प्रयोजन	५०००००	२५१०८६।००	२४८९१४।००
२२२१३	सवारी साधन मर्मत खर्च	६०००००	५४७६६२।००	५२३३८।००
२२२१४	बिमा तथा नवीकरण खर्च	१५००००	०।००	१५००००।००
२२२२१	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	१०००००	१०००००।००	०।००
२२२३१	निर्मित सार्जनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	८५००००	०।००	८५००००।००
२२३११	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१९३००००	१९३००००।००	०।००
२२३१३	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	१५००००	१५००००।००	०।००
२२३१४	इन्धन अन्य प्रयोजन	२०००००	१२४८००।००	७५२००।००
२२३१५	पत्रपत्रिका छपाइ तथा सूचना प्रकाशन खर्च	४५००००	१८४४३९।००	२६५५६१।००
२२३१९	अन्य कार्यालय सन्चालन खर्च	०	०।००	०।००

सचिव

२२४११	सेवा र परामर्श खर्च	३०००००	०।००	३०००००।००
२२४१२	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर सचालन खर्च	३०००००	०।००	३०००००।००
२२४१३	करार सेवा शुल्क	८५००००	४०६४००।००	४४३६००।००
२२४१९	अन्य सेवा शुल्क	२०००००	१४१०००।००	५९०००।००
२२५११	कर्मचारी तालिम खर्च	३०००००	१५८०००।००	१४२०००।००
२२५१२	सीप विकास तथा जनचेता तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१५०००००	८३०३१०।००	६६९६९०।००
२२५२२	कार्यक्रम खर्च	४४०००००	१६९४६७४।००	२७०५३२६।००
२२६११	अनगमन मूल्याकन खर्च	१५०००००	४५१५४५।००	१०४८४५५।००
२२६१२	भ्रमण खर्च	५०००००	२०३८००।००	२९६२००।००
२२६१३	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१००००००	३५००००।००	६५००००।००
२२७११	विविध खर्च	६०००००	२७७४०२।००	३२२५९८।००
२२१४२	घरभाडा	०	०।००	०।००
२८९११	भैपरी आउने चालु खर्च	१००००००००	१००००००००।००	०।००
जम्मा		३३८४५०००	२०३३९५२८।९०	१३५०५४७१।१०

सचिव

७०११०४४ पूँजीगत खर्च

शिर्षक नम्वर	बजे खर्च शिर्षक	बार्षिक विनियोजित रकम	खर्च रकम	बाँकी रकम
३१११२	भवन निर्माण	७५००००	५७५४३८	१७४५६२
३१११३	निर्मित भवनको सरचनात्मक सुधार खर्च	२५०००००	११७४५६०	१३२५४४०
३१११५	फर्निचर तथा फिक्चर	२५०००००	२४९७४५८	२५४२
३११२१	सवारी साधन	१००००००	९८७२००	१२८००
३११२२	मेशीनरी तथा औजार	२५०००००	२५०००००	०
३११३२	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरिद खर्च एवम् अन्य बौद्धिक सम्पत्ति प्राप्ति खर्च	३०००००	३०००००	०
३११५९	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१६५००००	११४६३६९	५०३६३१
३११७१	पुँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	३०००००	०	३०००००
३११७२	पूँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	१२०००००	५७७१००	६२२९००
३१५११	भैपरी आउने पूजीगत	०	०	०
जम्मा		१२७०००००	९७५८१२५	२९४१८७५

उपसंहार

संघिय प्रणालीको नयाँ अभ्यास हामीकहाँ पहिलो पटक प्रारम्भ भएको हो । २०७४।०७५ को दोश्रो चौमासिकको अन्त्यबाट शुरु भएको प्रदेश सरकार को यो नयाँ अभ्यासको सुरुवाती चरणमा कार्यालय व्यवस्थापन प्रमुख प्राथमिकतामा रह्यो । अभ्यास र अनुभवको कमीका बीच छोटो अवधिमा आ.व.को बाँकी अवधिको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट निर्माण गरी बैधानिकता दिने चुनौतीपूर्ण कार्यसँगै सोही नीति तथा कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयनका सिलसिलामा सम्पादित कार्यहरु निश्चय पनि ऐतिहासिक महत्वका रहेका छन् । विविध अन्यौल र कठिनाईका बाबजुत यो प्रगति आगामी दिनको सिकाई र पृष्ठपोषण बन्ने छ ।

सचिव